

m y ś l t e o l o g i c z n a

HENRYK PIETRAS SJ

ESCHATOLOGIA
KOŚCIOŁA
PIERWSZYCH
CZTERECH WIEKÓW

Wydawnictwo WAM
Kraków 2007

WPROWADZENIE

W podręcznikach eschatologii myśl patrystyczna bywa przedstawiana na kilku zaledwie stronach, co nie pozwala na uświadomienie sobie jej złożoności i znaczenia. W książce tej nie omawiam szczegółowo wszystkiego, co Ojcowie Kościoła o sprawach ostatecznych powiedzieli, ale skupiam się na głównych tematach, na autorach, którzy je najlepiej opracowali i na rozwiązaniach, które jak się później okazało, miały największe znaczenie. Wybór tych tematów z pewnością jest subiektywny i wielu Czytelników zauważy brak czegoś, co by ich bardziej interesowało. Trudno. W każdym razie każdy z poruszonych tematów próbuję udokumentować cytatami, czasem nawet obszernymi, gdyż nie chcę, by Czytelnik musiał mi wierzyć na słowo.

Rozpoczynam od odwołania się do eschatologii żydowskiej czasów Jezusa, gdyż wtedy rozpoczyna się chrześcijańska refleksja nad tematami eschatologicznymi. Niewiele jest w tej książce odniesień do Starego Testamentu, więcej do apokryfów żydowskich. Mam wrażenie, że pierwsi chrześcijanie nie byli zbyt wykształceni w naukach biblijnych – z wyjątkiem świętego Pawła – i prawdopodobnie ulegali większym wpływom ze strony religijnej literatury popularnej, właśnie apokryficznej, niż ze strony uczonej egzegezy. Prawdę rzekłszy, byli to rybacy, rzemieślnicy, sprzedawcy, którzy – tak jak to jest i dziś – są lepiej zorientowani w objawieniach, o jakich się słyszy tu i ówdzie, niż w akademickiej teologii. Następnie przechodzę do ujęć coraz bardziej złożonych, by skończyć z Grzegorzem z Nyssy i Augustynem z Hippony. Pierwszy z nich wpłynął znacząco na rozwój refleksji teologicznej na Wschodzie, drugi na Zachodzie.

Książka ta jest zatem pewnym rzutem oka na całość problematyki, bez cytowania wszystkich tekstów i bez odwoływania się do wszystkich auto-

rów, ale ukazująca to, co moim zdaniem jest najważniejsze. Opracowania cząstkowe i szczegółowe są łatwe do znalezienia, choćby z pomocą zamieszczonej na końcu bibliografii.

Pierwsze wydanie tej książki ukazało się w serii „Sussidi Patristici” (13) Instytutu Patrystycznego „Augustinianum” (Rzym 2006), po wykładach z eschatologii patrystycznej jakie miałem na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie w latach 2001 i 2003. Niniejsze wydanie polskie nie jest wiernym przekładem powyższego, ale wydaniem poprawionym i zmienionym, z wieloma nowymi przemyśleniami.

Pozwalam sobie życzyć Czytelnikom owocnej lektury i bogatych własnych przemyśleń w oparciu o przedstawione w niej idee Ojców.

25 kwietnia 2007

Henryk Pietras SJ